

Cal 3.1.3.1.73
UB
Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats

X

LA CIÈNCIA I LA MESURA.

I

Quan els seus fills van tenir l'edat, el milionari trameté un propi a Alemanya per tal de cercar dos tècnics en cambres i jocs per a infants.

Els dos especialistes regatejaren el preu, estengueren un contracte en el qual tota contingència era prevista i després de posar-hi els timbres que demana la llei, emprengueren el viatge.

El milionari va anar a rebre'ls a l'estació, amb una carrossa de vuit cavalls, els oferí el grapatet de sal i les tres monedes que eren d'ús i costum per a expressar cortesia en aquella regió i els acompanyà a casa seva.

Els savis fotografiaren els nens, els van mesurar la capacitat craniana i els analitzaren la sang. Després interrogaren els pares i els criats, per tal d'establir el "pedigree" de les criatures, i fets els números del cas i sospesades que foren totes les opinions, hom dibuixà unes gràfiques que expressaven el que segueix:

Miquel, 8 anys.- Una línia sinuosa de vèrtexs aguts, dibuixada en vermell damunt fons blau. Significat: Temperament bel·licós, amb una certa tendència al romanticisme. Afició i aptituds per a la indústria de guerra.

Alexandre, 6 anys.- Una corba elegant, monocroma, d'ascensió pausada i una gran dolcesa en el descens. Interpretació: Pau interior, amor al proïsme. Vocació per a treure partit de la filantropia i clars indicis de la conveniència d'educar-lo per a president de comitè.

Patrici, 4 anys.- Un punt negre vacil·lant entre dues ratlles verticals. Resultat: Segons Lemberg, cinisme congènit i ~~en~~ posició d'espectador negatiu enfront de la vida. Els dos tècnics aconsellaren amb una tris

tesa cordial, que Patrici fós pujat pensant que, a la llarga, caldria enviar-lo a Amèrica.

El milionari expressà la seva satisfacció per la manera entenedora amb que els savis havien explicat llur esforç, i després de discutir per uns quants diners de més o de menys, hom acordà un pressupost i començà la construcció de la cambra de jocs.

Vingueren paletes de Roma, es posaren a les ordres dels tècnics i enderrocaren una ala del castell; la pedra vella feu sentir el seu crit per tota la comarca i trossets de segle XV s'incorporaren al vent i a la pols. Els teodolits tancaren miques de paisatge dins de ~~xxxxxxxxxxxx~~ quadrícules imaginàries i unes parets de meditada naixença van alçar-se sota el padrinatge de la ciència.

Van haver-hi vagues, és clar, i obrers i policies morts en quantitats que, dites aquí, semblarien ~~impossibles~~ increïbles. Un dels tècnics alemanys, el ~~decomplexió~~ menys robust, va fugir amb una germana del milionari, i encara ara, després de deu anys, no hi ha ningú que pugui explicar-se el per què d'aquesta deserció. El cas és que els nens creixien, les gràfiques riscaven d'esdevenir caduques i els fuets dels capataços no paraven d'estimular esquenes, amb una frisança desproporcionada des de tots els punts de vista.

Però va arribar el moment d'estendre l'amorosa volada del sostre, i els treballadors plantaren bandera, van encendre focs d'artifici i el pa i la mel foren berenar de festa i un vell vi dolç allunyà el record del ~~hor~~ ~~maltempades~~ temps dolents.

Mentrestant, el milionari no podia sofrir que els seus fills juguessin jocs anònims. Els estirava llargament les orelles i els deia: -Deixeu la baldufa, les bales, la màquina de vapor, els taps de llauna, les canyes que figuren llances i els amagatalls de jugar a fet. Tingueu la paciència d'esperar el moment en el qual

podreu jugar per prescripció i sota la vigilància tècnica.

I gairebé sempre, afegia: "Ah, droposi! Si jo hagués tingut, com vosaltres, un pare ric que ~~m'hagués~~ em procurés la folgança tan primmiradament, hauria estat més manyac i més agraït que vosaltres..."

I quan deia aquestes paraules, procurava encalçar-los a puntades de peu i els nens fugien i avalotaven tot el castell.

De fet, les criatures ~~tan~~ ^{II} tenien la sensació que ~~h~~ els muntaven un parany de grans proporcions, i miraven les obres amb una gran hostilitat. Alguna nit s'havien alçat de puntetes i recorrien tot el castell ~~de~~ ~~des~~ descalços sense témer la morta fredor de les ~~rajoles~~ lloses ni la lluna que els seguia ~~per~~ galeries enllà. Sortien a fora i aigualien el ciment que els paletes tenien preparat o minaven les parets tendres, que a vegades, si la llei de gravetat se'n ressentia, queien a terra i colgaven l'herba i els insectes nocturns que la pasturaven.

El pare intuïa amb orgull la mà dels seus fills en les desfetes, i donava gràcies al ~~cel~~ cel pel present d'una nissaga que es feia la llei. Però un dia va desaparèixer l'arsenic destinat a les rates del castell i el milionari sospità que els nens l'havien robat per a emmetzinar les menjades dels obrers. Va tancar-los sota clau i els donà turment, però les criatures no volien confessar, premien les dents i aguantaven el contacte de les brases damunt la planta dels peus i ni les estelles posades entre la carn i les ungles podien fer vacil·lar el seu determini. Com provant el fracàs de l'enuig, el milionari assajà la manyaguesa i prometé als nens que els compraria vehicles amb el nombre de rodes que volguessin, i els faria construir una casa com la que surt, si no ho recordava malament, en el conte de "Hansel i Gretzel". Però els nens se'l miraven amb un posat sorneguer i ni ~~tan~~ li procuraven resposta. El pare meditava, cercava consell i es feia assessorar pel tècnic. Finalment tingué una inspiració i digué:

-Cors, brotets de la meva ànima: si em dieu on heu amagat l'arsènic, el "papa" us donarà un paleta viu o bé un manobre, perquè en feu el que vulgueu.

^(convingueren)
Els fills ~~digueren~~ que això ja podia constituir la base d'una negociació. Es retiraren a deliberar i després digueren:

-No ens abelleix el paleta ni el manobre. Volem el tècnic en cambres i jocs per a infants, tal com va vestit en aquests moments i amb tot el que porta a les butxaques.

El tècnic digué que de cap manera, que feia més de trenta anys que exercia la professió i mai no s'havia trobat amb una cosa com aquella. Es més: si el milionari escoltava, només escoltar de bo de bo, una proposició semblant, ell cremaria els plans de la cambra i el vespre mateix agafaria el tren de les 6^h15 que va cap a Alemanya. Ah! I arribant allí faria un report en el qual deixaria baldat el milionari.

Quin pare no hauria fet el que va fer el pare aquell? Va deixar anar les criatures i a l'endema mateix morien dotze paletes més, ~~emmetzinats~~ emmetzinats. ^{Els progressistes} ~~Les esglésies~~ del país van fer agitació i aconseguiren fer caure el govern.

III

Però el temps passava, d'aquella manera inexorable que ja és sabuda, i arribà el moment en el qual la cambra de jocs s'havia d'inaugurar, sense excusa possible que permetés de distreure-se'n.

Caldria explicar la cambra, però hi ha coses que són ~~reals~~ realment inexplicables. La persona que s'acostés més a fer la seva descripció, la descriuria així: era una cambra gran com l'ala d'un mercat, sense parets que la dividissin interiorment. Els tres compartiments destinats a cada un dels nens eren assenyalats només pintant el terra, les parets i el sostre amb un color diferent per a cada un d'ells. I cada divisió contenia les joguines que la ciència aconsellava.

En un dels extrems hi figurava la tribuna des de la qual els

familiars, els amics i els convidats podrien contemplar els jocs i presidir-los. Però no era pas aquesta disposició de les formes tangibles la que donava caràcter a la cambra. Hi havia alguna cosa immaterial que dominava i tallava l'alè, aquesta cosa que deu fer por als guardians dels museus quan es queden sols a les nits, o l'esgarripança del pensar, només, ^{LM} els dolls d'aigua que corren a les fosques, molt endins de la terra.

El pare enllestí el programa de les festes inaugurals i disposà que fós enganxat a tots els xamfrans de la comarca. Quan el dia ~~vingu~~ vingué, els sacs de gemecs i les trampes van fer la seva música pels carrers i se sentia per tot arreu el cruixir de les faldilles emmidonades, i les sivelles de plata i la part clara dels barrets de còpa reproduïen el sol. Les places semblaven vaixells, pels gallardets de colors, i el mar mateix, que era força lluny, enviava alenades de sal marina.

IV

Arribà l'hora convinguda i el milionari es dirigí amb la seva carrossa cap a la casa de l'alcalde, que l'esperava engalanat amb una gran medalla històrica i empunyava amb orgull un bastó de banús amb una borla de set voltes. Amb tota la força viva que els dos homes representaven, es passejaren pels carrers fins a l'església, i allí recolliren el rector, el qual es veia més investit que en cap altra ocasió de la facultat de beneir.

~~benenir~~

Algú que dirigia ocultament el programa, donà una senyal i s'encengueren coets i rodes, amb la qual cosa la gent va enardir-se i recordà, vagament, unes passades lluites d'independència.

Mentre la comitiva es dirigia cap a la cambra de jocs, un missatger entrà al poble a cavall, seguit o precedit, segons el vent, per un nuvolet de pols. Atrapà la carrossa i en aquell moment el seu cavall caigué mort pel cansament. El genet saltà a terra i allargà una missiva al milionari, que la prengué amb la mà dreta, i va desplegar-la de tants plecs com tenia i llegí:

"Sóc el Pare Sant de Roma, que m'adhereixo a la festa i lament no poder assistir-hi. Aquesta setmana tinc un concili i dues canonitzacions, la qual cosa, si no hi haguessin ja les conegudes restriccions pontificals, m'impedirien més que mai la meva impossible visita. Però us dedico un record emocionat i us faig el present de tota la simpatia vaticana".

El Sant Pare."

Per uns moments, les ovacions ofegaren el soroll dels castells de foc, i tothom feia comentaris favorables. Ateu hi hagué que va dir, alçant la veu, que després de tot havia quedat millor el pontífex que el rei. I era veritat.

Quan el seguici va arribar al castell, els criats van disparar, de la millor manera que saberen, vint-i-una canonades, sense que s'haguessin de lamentar pèrdues de vides ni destruccions d'impossible reparació.

Les autoritats, presidides pel milionari, prengueren seient en la tribuna de la ³ombra de jocs, i la multitud va quedar-se a fora, pendent de les ~~notícies~~ notícies que hom aniria donant per mitja d'unes grans pissarres.

Ara sí que podia dir-se que la festa començava de bo de veres. El milionari picà de mans, i aleshores el tècnic va entrar a la cambra portant els tres nens; el tècnic anava vestit de gala, ostentant totes les seves condecoracions civils, i els nens duïen unes granotes de seda groga, especialment ideades perquè no dificultessin cap mena de joc.

Una música suau sortí no se sabia d'on, i ~~xxx~~ seguint el seu ritme el tècnic va fer que Miquel, Alexandre i Patrici ocupessin el lloc que corresponia a cada un d'ells. I un cop aconseguit això, digué:

-Apa, a jugar!

Les pissarres van portar aquestes paraules al carrer i una ovació que durà disset minuts va fer retrunyir les parets i ocasionà ~~un~~ trenca-
tremadissa (de
ments ~~d'uns quants~~ vidres.

Els nens anaven d'un joc a ~~la~~ l'altre fent memòria d'assaigs anteriors, i es deixaven portar per la mica d'esma que els quedava. Trobaven en les seves joguines la fredor que els sentinelles troben, durant les nits d'hivern, en els canons dels seus fusells i si no hagués estat perquè anaven meditant venjances, haurien declarat allí mateix que renunciaven a é~~s~~ ser fills de milionari.

Però de moment tot va anar bé. S'acabà la sessió tal com estava pre-
vist, i el pare oferí un gran banquet, en el transcurs del qual tothom va
menjar i beure tant com va voler, ~~xxx~~ excepte els nens, que es van negar a
prendre aliment.

En els dies que seguiren, van necessitar-se tres criats robustos ~~per~~
per a portar els nens a la cambra. I així i tot, aprofitaven qualsevol mo-
de distracció
ment ~~en~~ el qual el tècnic es girés d'esquena, per a donar-li cops al cap i
deixar-lo sense sentits. Llavors, s'escapaven i jugaven a cavall fort amb
els fills d'uns gitanos que tenien el campament prop del ~~xxxxxxx~~ castell.

El pare va cridar el tècnic i li digué que ja n'hi havia prou, que
si no trobava una solució elegant li retiraria els favors i li faria mala
cara. El tècnic declarà que no podia admetre cap censura, perquè tenia pre-
vist el remei: en casos així s'aconsellava lligar els nens per una cameta,
amb una cadena resistent, i dirigir els jocs amb una canya llarga.

Ho van provar així. Però qui podia vèncer l'obstinació d'una
raça com aquella? Al cap de vuit dies justos els nens es van corsecar i
la indignació del milionari el va deixar sense bleix.

Quan el recobrà, va aprofitar-lo per a dir:

-La meva fúria farà tremolar la terra!

I gairebé ho aconseguí, mireu. Va agafar el tècnic amb les seves pròpies mans i el clavà com ~~xa~~ una papallona damunt l'escut d'armes del castell.
